

Ozaveščenost razrednih učiteljev o pomenu kakovostnega poučevanja glasbene umetnosti

Povzetek

S kvantitativno raziskavo med razrednimi učitelji naključno izbranih devetletnih osnovnih šol v Sloveniji smo preverjali njihovo ozaveščenost o pomenu kakovostnega poučevanja glasbene umetnosti za učenčev celostni razvoj. Rezultati raziskave so pokazatelji razlik v glasbeni ozaveščenosti razrednih učiteljev glede na njihovo starost, izobrazbo, delovno dobo in glasbeno izobrazbo. V zvezi s tem poudarjamo vlogo razrednega učitelja za glasbeni razvoj učencev, stališča in odnos razrednih učiteljev do glasbene umetnosti ter njeno vrednotenje, pomembnost kakovostnega načrtovanja pouka glasbene umetnosti z vključevanjem raznovrstnih glasbenih metod, učnih oblik in novih pristopov poučevanja, pomembnost timskega sodelovanja z učitelji/-icami drugih oddelkov, pogosto sodelovanje s predmetnim učiteljem glasbene umetnosti ter odprtost učitelja za timsko in sodelovalno delo zunaj šolskih okvirov.

Ključne besede: osnovna šola, razredni učitelj, glasbena umetnost, glasbena ozaveščenost, kakovostni pouk

Class Teachers' Awareness of the Importance of High-Quality Music Education

Abstract

We conducted quantitative research among class teachers at randomly selected nine-year primary schools in Slovenia with the aim of verifying their awareness of the importance of high-quality music education for pupils' overall development. The research results indicate differences in the musical awareness of teachers, depending on their age, education, period of employment, school district and music education. In this respect, we emphasise the role of class teachers in the musical development of pupils, the viewpoint and attitude of class teachers towards the musical arts and the evaluation thereof, the importance of high-quality musical arts lesson planning using various music methods, teaching methods and new teaching approaches, the importance of team work with teachers from other departments, frequent cooperation with musical arts subject teachers and the openness of teachers to team work and their cooperation outside of school.

Keywords: primary school, class teacher, musical arts, musical awareness, high-quality teaching

Teoretična izhodišča

Kakovost danes sprejemamo kot vrednoto družbe (Medveš, 2001), zato je v vzgojno-izobraževalnem procesu pomembna in nujno potrebna. Premajhna prisotnost kakovostne glasbene dejavnosti lahko v otrokovem razvoju pusti posledice, ki so vidne v kasnejšem obdobju in jih ni mogoče v celoti popraviti.

V kontekstu kakovosti poučevanja je bistven poudarek na tem, kakšen pomen pripisujejo učitelji in preostali udeleženci v izobraževalni organizaciji določenemu dejavniku kakovosti. Na podlagi navedenega se v izobraževalnem procesu spodbuja način zagotavljanja kakovosti dela učiteljev. Med kakovostne oblike dela, ki pripomorejo k višji ozaveščenosti o pomenu glasbene umetnosti, pretoku znanj in izkušenj v izobraževalnih ustanovah lahko po mnenju T. Možina (2010) uvrstimo različne oblike timskega dela (delo v skupinah, delo v strokovnih aktivih, delo na projektih, itd.).

Kakovostna glasbena umetnost pomembno vpliva na razvoj učenčeve ustvarjalnosti, psihomotorike, zbranosti, pozornosti, motivacije, samozavesti, samopodobe, uspešnosti učenja in na razvoj učenčevih specifičnih glasbenih sposobnosti, spretnosti in znanj (Slosar, 1995a). Med najpomembnejši dejavniki, ki vplivajo na zgoraj navedene segmente po mnenju B. Rotar Pance (2006) nedvomno sodijo učiteljeva motivacija, kakovostna priprava na vzgojno-izobraževalno delo in izvajanje pouka glasbene umetnosti. Zato je v iskanju rešitev za zagotavljanje kakovosti pouka glasbene umetnosti pomembna visoka stopnja ozaveščenosti učiteljev.

Pri načrtovanju pouka glasbene umetnosti poudarjamo pomembnost ozaveščenosti razrednih učiteljev za vključevanje segmentov kulturno-umetnostne vzgoje v obliki kakovostnih projektov in programov, ki zagotavljajo sodobne kulturne in pedagoške pristope in vključujejo vidik sprejemanja kulture ter produktivni vidik (*Nacionalni program za kulturo*, 2008).

Številne raziskave poudarjajo pozitiven učinek, ki ga pri glasbenem izobraževanju učencev vnašajo tisti učitelji, ki opravljajo svoj poklic z visoko mero motiviranosti in strokovnega znanja (Slosar, 1997; Hallam, 2001; Rotar Pance, 2006). Kot opozarja B. Rotar Pance (2006), je vloga učitelja pomembna za glasbeni razvoj učencev in hkrati omogoča izoblikovanje učenčevega vrednostnega sistema. S tega vidika je treba opozoriti na pomembnost strokovno-didaktičnega in kakovostnega poučevanja glasbene umetnosti, pri katerem predstavlja učitelj dober učni model za doseganje kakovostnih glasbenih dosežkov učencev, ki jih poučuje.

Poleg navedenega je stopnja priljubljenosti predmeta glasbena umetnost pri učencih večkrat pogojena s stališči in odnosom učiteljev do glasbene umetnosti in s kakovostjo glasbenega pouka (Cergol, 2003). Učitelj lahko s svojim pozitivnim zgledom in vrednotenjem glasbene umetnosti pri svoji učencih vzbudi

zanimanje za različne glasbene dejavnosti in v tem kontekstu z ustreznim pristopom glasbenega poučevanja učencem omogoči pozitivno doživljanje kakovostnih glasbenih vsebin (Rotar Pance, 2006).

Predvsem lahko učitelj z ustreznimi strokovno-didaktičnimi kompetencami z vidika kakovosti neprestano izboljšuje glasbeni pouk in skozi kakovostno uresničevanje ciljev glasbene umetnosti svojim učencem omogoča razvoj njegovih glasbenih sposobnosti in spretnosti ter usvajanje novih glasbenih znanj (Oblak, 1995; Slosar, 1995b; Rotar Pance, 1999; Sicherl Kafol, 2001; Sicherl Kafol, 2015). Med razrednimi učitelji se kažejo pomembne razlike glede njihovih glasbenih sposobnosti, spretnosti in znanja (Slosar, 1997). Večina učiteljev je svoje splošno glasbeno znanje pridobila v času izobraževalnega obdobja, nedvomno največ v osnovni šoli, kajti kasneje glasbena umetnost ni več del obveznega izobraževanja. Iz tega razloga so začele nastajati razlike v njihovem glasbenem razvoju, kasneje v strokovni usposobljenosti in posledično v kakovosti glasbenega pouka (Sicherl Kafol, 2015).

Za kakovostno poučevanje glasbene umetnosti je torej potrebna glasbenostrokovna in didaktična usposobljenost razrednih učiteljev, ki organizirajo, vodijo in koordinirajo proces glasbenega poučevanja in učenja. Razredni učitelji morajo biti za kakovostno poučevanje glasbene umetnosti v prvi vrsti »dobri glasbeni strokovnjaki, radovedni in odprti za nove ideje, kritično naravnani ter reflektivni do lastnega razvoja in razvoja svojih učencev« (Sicherl Kafol, 2015, str. 31).

Izsledki raziskav (Medveš, 2000; Sicherl Kafol 2001; Vidmar, 2004; Levitin in Tirovalas, 2009; Sicherl Kafol, 2015) poudarjajo, da so razredni učitelji ozavešчени o pomembni vlogi glasbene umetnosti in kakovostnega glasbenega pouka. Poleg navedenega so mnenja, da glasbena umetnost vpliva na učno uspešnost učenca tudi pri drugih predmetnih področjih (Costa-Giomi, 2004; Sicherl Kafol, 2015).

Kakovostno poučevanje glasbene umetnosti pogojujeta torej celostni pristop in s tem ustrezna učiteljeva aktivnost, ki je zagotovilo za kakovostno delo v vzgojno-izobraževalnem procesu. Poleg navedenega je pomembno, da glasbeno poučevanje in učenje poteka v spodbudnem in avtentičnem okolju (Brophy, 1999), v katerem učenci doživljajo zaupanje v lastne zmožnosti ter zadovoljstvo pri procesu glasbenega učenja.

Raziskava

Omenjena teoretična izhodišča, reflektirane izkušnje in vedno večji poudarki v kakovosti dela na področju kulturno-umetnostne vzgoje so nas spodbudili, da raziščemo razlike v ozaveščenosti razrednih učiteljev o pomenu kakovostnega poučevanja glasbene umetnosti glede na njihovo starost, delovno dobo, izobrazbo in glasbeno izobrazbo.

Opredelitev problema

Izsledki mednarodnih raziskav (*Kulturno-umetnostna vzgoja v šolah po Evropi*, 2010) dokazujejo, da je položaj glasbene umetnosti v kurikulumu v primerjavi s preostalimi predmetnimi področji relativno nizek. Navedeno stanje omenjamo kot problematiko in posledico dejstva, da bodoči razredni učitelji pri svojem glasbenem poučevanju in usposabljanju pogosto zanemarjajo umetnostna področja, med katere sodi tudi glasbena umetnost, saj dajejo prednost ostalim učnim predmetom, ki so po njihovem mnenju pomembnejši (Sicherl Kafol, 2015). Poleg omenjenega so osnovne šole velikokrat preveč storilnostno naravnane in tako aktivni in inovativni učitelji nimajo ustrezne podpore za kakovostno poučevanje (Lango, 2011).

Izsledki raziskav (Slosar, 1995b; Škerjanc, 1995; Bamford, 2006; *Kulturno-umetnostna vzgoja v šolah po Evropi*, 2010; Sicherl Kafol, 2015) kažejo, da imajo razredni učitelji kljub pozitivnim stališčem in odnosu do glasbene umetnosti ter njenim visokim vrednotenjem pri glasbenem poučevanju veliko metodičnih težav, zato svojim učencem težko predstavljajo dober učni model. V zvezi s tem omenjamo izsledke raziskav usposobljenosti razrednih učiteljev za poučevanje umetnostnih predmetov (Bamford, 2006; *Kulturno-umetnostna vzgoja v šolah po Evropi*, 2010), ki ugotavljajo, da zlasti razrednim učiteljem primanjkuje samozavest in strokovno-didaktična usposobljenost za poučevanje umetnostnih predmetov, v našem primeru, glasbene umetnosti. Zaradi tega sta motivacija razrednih učiteljev za poučevanje glasbene umetnosti in njihova naravnost do glasbe (stališča, odnos in njeno vrednotenje) velikokrat na nizki ravni. S tega vidika razredni učitelj pri glasbenem poučevanju ne uporablja ustreznih metod in oblik dela ter obenem ni do vzeten za nove pristope, pomembne za kakovostno poučevanje glasbene umetnosti. Zaradi omenjenega imajo razredni učitelji pri poučevanju glasbe težave (Slosar, 1995b; Škerjanc, 1995) in zato poučevanje glasbene umetnosti prepuščajo glasbenemu pedagogu.

Ob navedenem poudarjamo, da je večina razrednih učiteljev premalo ozaveščenih o pomenu kakovostnega poučevanja glasbene umetnosti za razvoj učenčevih spretnosti, sposobnosti in znanj. Zaradi tega je pri učencih glasbena umetnost pogosto med manj priljubljenimi predmeti (Novak, 1997; Cergol, 2003), saj je razlog za negativen odnos učencev do glasbene umetnosti lahko tudi neprimeren pristop učitelja do poučevanja glasbe (Slosar, 1995b; Novak, 1997; Cergol, 2003).

Raziskovalno vprašanje

- Ali obstajajo razlike med razrednimi učitelji v njihovi ozaveščenosti o kakovostnem poučevanju glasbene umetnosti glede na starost, izobrazbo, delovno dobo in glasbeno izobrazbo?

Raziskovalne hipoteze

H1: Predpostavljamo, da med razrednimi učitelji obstajajo statistično pomembne razlike v njihovi ozaveščenosti o kakovostnem poučevanju glasbene umetnosti glede na starost.

H2: Predpostavljamo, da med razrednimi učitelji obstajajo statistično pomembne razlike v njihovi ozaveščenosti o kakovostnem poučevanju glasbene umetnosti glede na izobrazbo.

H3: Predpostavljamo, da med razrednimi učitelji obstajajo statistično pomembne razlike v njihovi ozaveščenosti o kakovostnem poučevanju glasbene umetnosti glede na delovno dobo.

H4: Predpostavljamo, da med razrednimi učitelji obstajajo statistično pomembne razlike v njihovi ozaveščenosti o kakovostnem poučevanju glasbene umetnosti glede na glasbeno izobrazbo.

Raziskovalna metoda

V raziskavi smo uporabili kvantitativni raziskovalni pristop. Ta temelji na deskriptivni in kavalno-neeksperimentalni metodi pedagoškega raziskovanja. Ustreznost anketnega vprašalnika smo preverjali z enosmerno analizo variance (ANOVA). Anketni vprašalnik je sestavljen iz 58 trditev o glasbeni ozaveščenosti razrednih učiteljev za merjenje njihovega vrednotenja, stališča, vedenjskih namer in odnosa do predmeta glasbena umetnost, ki so jih ocenjevali na podlagi Likertove petstopenjske lestvice.

Raziskovalni vzorec

V raziskavo smo vključili razredne učitelje iz naključno izbranih devetletnih osnovnih šol v Sloveniji. Po načelu slučajnostnega izbora smo v vzorec vključili 20 mestnih in 20 podeželskih osnovnih šol iz različnih slovenskih regij. V raziskavi je tako sodelovalo 234 razrednih učiteljev. Analizirani so bili z vidika starosti, izobrazbe, delovne dobe in glasbene izobrazbe.

Glede na starost je v rangi manj kot 30 let sodelovalo 31 razrednih učiteljev (12,9 %), v rangi od 30 do 40 let 113 razrednih učiteljev (48,3 %), tem sledi 47 razrednih učiteljev v rangi od 41 do 50 let (20,3 %), v rangi nad 50 let pa je sodelovalo 43 razrednih učiteljev (18,5 %).

Glede na delovno dobo je sodelovalo 75 razrednih učiteljev (31,9 %) z manj kot 10 leti delovne dobe, 91 razrednih učiteljev (39,3 %) z 10–20 leti delovne dobe, 35 razrednih učiteljev (15,0 %) z 21–30 leti delovne dobe in 33 razrednih učiteljev (13,8 %) s 30 ali več leti delovne dobe.

Glede na najvišjo pedagoško izobrazbo ima končan višješolski študijski program (Pedagoška akademija) 35 razrednih učiteljev (15 %), univerzitetni študijski program razrednega pouka (Pedagoška fakulteta) 168 razrednih učiteljev (71,8 %) in magistrski študijski program druge stopnje (smer Poučevanje na razredni stopnji) 25 razrednih učiteljev (10,7 %). Pod kategorijo »drugo« je svojo izobrazbo opredelilo šest razrednih učiteljev (2,5 %).

Glede na glasbeno izobrazbo je 27 razrednih učiteljev (11,5 %) obiskovalo nižjo glasbeno šolo, 34 razrednih učiteljev (14,5 %) jih ima končano nižjo glasbeno šolo, 4 razredni učitelji (1,8 %) imajo končano srednjo glasbeno šolo in kar 169 razrednih učiteljev (72,2 %) ni obiskovalo glasbene šole, zato smo jih povprašali o drugačnem glasbenem izobraževanju.

Postopek obdelave podatkov

Podatke, zbrane z anketnim vprašalnikom, smo obdelali s statističnim programom SPSS 21.0 in opravili statistično analizo. Razlike med skupinami smo ugotavljali z diferenco aritme-

tičnih sredin (M). Rezultate smo interpretirali kot statistično pomembne, če stopnja tveganja ni presegla 0,05 % ($p < 0,05$) vrednosti. Za vsako trditev smo navedli numerus, aritmetično sredino in standardno deviacijo obeh skupin.

Rezultati z interpretacijo

Predstavljamo 50 trditev anketnega vprašalnika za razredne učitelje, vezane na njihovo glasbeno ozaveščenost, ki so na podlagi faktorske analize pokazale veljaven in zanesljiv anketni vprašalnik.

Z1	Pri poučevanju glasbene vzgoje se počutim samozavesten/-tna.
Z2	Zelo rad/-a prepevam.
Z3	Poznam ljudske pesmi svojega kraja.
Z4	Pri pripravi na pouk glasbene vzgoje si pomagam z učnim načrtom za glasbeno vzgojo.
Z5	Zunaj delovnega časa redno obiskujem različne glasbene prireditve (npr. koncert orkestra ali pevskega zbora, opera, baletna predstava).
Z6	Učenci pri pouku glasbene vzgoje razvijajo veselje in pozitivna čustva do glasbe.
Z7	Zelo rad/-a igram na Orffove ali druge inštrumente.
Z8	Učenci v mojem razredu so zelo motivirani za pouk glasbene vzgoje.
Z9	Bolj pogosto bi želel/-a obiskovati različne glasbene prireditve.
Z10	Trudim se, da učencem v enaki meri ponudim vse glasbene dejavnosti (petje in ritmična izreka, igranje na glasbila, poslušanje, gibanje/ples, ustvarjanje).
Z11	Zelo rad/-a poslušam glasbo.
Z12	Z obiskovanjem glasbenih prireditev lahko pridobim nova glasbena znanja.
Z13	Pri načrtovanju pouka glasbene vzgoje pogosto sodelujem s predmetnim učiteljem glasbene vzgoje na šoli kot »notranjim« svetovalcem, usmerjevalcem in soizvajalcem glasbene vzgoje.
Z14	Poslušanje glasbe me sprosti in pomiri.
Z15	Z lastnim pozitivnim odnosom do glasbene vzgoje lahko vplivam na priljubljenost predmeta glasbena vzgoja pri svojih učencih.
Z16	Menim, da učencem pri poučevanju glasbene vzgoje omogočam pridobivanje glasbenih znanj.
Z17	Kakovostno poučevanje glasbene vzgoje vpliva na razvoj učencevih glasbenih sposobnosti, spretnosti in znanj.
Z18	Pri medpredmetnih povezavah vključujem tudi predmet glasbena vzgoja.
Z19	Čutim se dovolj strokovno usposobljenega/-no za poučevanje glasbene vzgoje na razredni stopnji osnovne šole.
Z20	Glasbena vzgoja vpliva na učno uspešnost učenca tudi na drugih predmetnih področjih.
Z21	Redno se udeležujem seminarjev in drugih oblik izpopolnjevanja na področju glasbene vzgoje.
Z22	Na ure glasbene vzgoje se temeljito pripravim.
Z23	Menim, da lahko pozitivno vplivam na interes učencev za glasbo.
Z24	Z razredom, ki ga poučujem, nastopamo na šolskih glasbenih prireditvah.
Z25	V okviru pouka glasbene vzgoje lahko učence naučim spoštovanja, sodelovanja in strpnosti do drugih.
Z26	Rad/-a sem pogosto v stiku z glasbo.
Z27	Za uspešno načrtovanje pouka glasbene vzgoje mora učitelj poznati sodobne tehnike načrtovanja, cilje učnega načrta in predznanje učencev.
Z28	Najraje poslušam zabavno glasbo.
Z29	Z upoštevanjem vsebin učnega načrta se izognem neprimerni improvizaciji in rutinskemu delu.
Z30	Z razredom, ki ga poučujem, redno obiskujemo različne glasbene prireditve.
Z31	Kakovosten pouk glasbene vzgoje pomembno vpliva na učenčev celostni razvoj.
Z32	Moje glasbene sposobnosti, spretnosti in znanja pomembno vplivajo na kakovostno uresničevanje ciljev glasbene vzgoje, ki so opredeljeni v učnem načrtu za glasbeno vzgojo.
Z33	V prvem in drugem triletju bi moralo biti več ur glasbene vzgoje.
Z34	Pri pouku glasbene vzgoje uporabljam raznovrstne in aktivne oblike ter glasbene metode poučevanja.
Z35	Poslušam vse zvrsti glasbe.

Z36	Predmet glasbena vzgoja je v primerjavi z drugimi učnimi predmeti slabše vrednoten.
Z37	O glasbi si z učenci izmenjujemo mnenja in doživetja.
Z38	Učenci lahko ob osebnem stiku s priznanimi umetniki in kulturno-umetniškimi ustanovami pridobijo specifične/posebne glasbene izkušnje in znanja.
Z39	Seznanjen/-a sem z glasbenim delovanjem učencev zunaj šole.
Z40	Z lastnim pozitivnim odnosom do glasbene vzgoje lahko vplivam na pozitiven odnos učencev do glasbe.
Z41	Pri učenju nove pesmi uporabljam metodo posnemanja.
Z42	Učenci lahko z aktivno udeležbo na glasbenih delavnicah pridobijo glasbene izkušnje in znanja.
Z43	Učne oblike in metode prilagajam učni snovi in učencem.
Z44	Dobro sem informiran/-a o programih na področju kulturno-umetnostne vzgoje.
Z45	Pred petjem dam učencem ustrezno intonacijo.
Z46	Odprt/-a sem za timsko in sodelovalno delo tudi zunaj šolskih okvirov.
Z47	Pred petjem se z učenci vedno upojemo.
Z48	V pouk glasbene vzgoje vključujem sodobno tehnologijo in nove pristope poučevanja.
Z49	Učenci so v okviru pouka glasbene vzgoje premalo v stiku s priznanimi umetniki in s kulturno-umetniškimi ustanovami.
Z50	V četrtem razredu glasbeno vzgojo pogosto namesto učitelja razrednega pouka poučuje glasbeni pedagog (učitelj glasbene vzgoje).

Tabela 1 | Glasbena ozaveščenost razrednih učiteljev – predstavitev trditev

Zaradi obširnosti anketnega vprašalnika v nadaljevanju predstavljamo le eno trditev, pri kateri so se pokazale statistično pomembne razlike med razrednimi učitelji v njihovi ozaveščenosti glede kakovostnega poučevanja glasbene umetnosti glede na starost, delovno dobo, izobrazbo in glasbeno izobrazbo: *Kakovostno glasbeno poučevanje vpliva na razvoj učenčevih glasbenih sposobnosti, spretnosti in znanj.*

Ozaveščenost razrednih učiteljev o kakovostnem poučevanju glasbene umetnosti glede na starost

Rezultati metode ANOVA so pokazali statistično pomembne razlike v glasbeni ozaveščenosti razrednih učiteljev o kakovostnem poučevanju glasbene umetnosti v štirih starostnih kategorijah – manj kot 30 let, od 30 do 40 let, od 41 do 50 let ter 50 let in več.

Trditev	Izobrazba	N	M	SD	SE	F	p
Kakovostno glasbeno poučevanje vpliva na razvoj učenčevih glasbenih sposobnosti, spretnosti in znanj.	manj kot 30 let	30	4,27	1,112	,203	4,013	,009**
	30 do 40 let	108	3,77	1,265	,122		
	41 do 50 let	47	3,85	1,197	,175		
	50 let in več	42	4,36	,727	,112		
	Skupaj	227	3,96	1,169	,078		

*– razlike, značilne pri stopnji 0,05

**– razlike, značilne pri stopnji 0,01

Tabela 2 | Razlike med razrednimi učitelji glede ozaveščenosti o kakovostnem poučevanju glasbene umetnosti glede na starost

V povprečju se starostna kategorija učiteljev 50 let in več bolj strinja s trditvijo, da kakovostno glasbeno poučevanje vpliva na razvoj učenčevih glasbenih sposobnosti, spretnosti in znanj ($M=4,36$, $SE=0,112$), kot učitelji ostalih starostnih kategorij:

manj kot 30 let ($M=4,27$, $SE=0,203$), od 30 do 40 let ($M=3,77$, $SE=0,122$), od 41 do 50 let ($M=3,85$, $SE=0,175$). Razlika je statistično pomembna $p=0,009$.

Med razrednimi učitelji torej obstajajo statistično pomembne razlike v glasbeni ozaveščenosti o kakovostnem poučevanju glasbene umetnosti glede na starost. Glasbena ozaveščenost je pri starejših razrednih učiteljih (50 let in več) višja v primerjavi z ostalimi starostnimi kategorijami.

Hipotezo H1, v kateri predpostavljamo, da med razrednimi učitelji obstajajo statistično pomembne razlike v njihovi ozaveščenosti o kakovostnem poučevanju glasbene umetnosti glede na starost, lahko potrdimo.

Ozaveščenost razrednih učiteljev o kakovostnem poučevanju glasbene umetnosti glede na izobrazbo

Rezultati metode ANOVA so pokazali statistično pomembne razlike v glasbeni ozaveščenosti razrednih učiteljev o kakovostnem poučevanju glasbene umetnosti v treh kategorijah izobrazbe: višješolski študijski program (Pedagoška akademija), univerzitetni študijski program razrednega pouka (Pedagoška fakulteta) in magistrski študijski program druge stopnje (smer: Poučevanje na razredni stopnji).

V povprečju se učitelji z najvišjo doseženo izobrazbo višješolski študijski program (Pedagoška akademija) bolj strinjajo s trditvijo, da kakovostno glasbeno poučevanje vpliva na razvoj učenčevih glasbenih sposobnosti, spretnosti in znanj ($M=4,37$, $SE=0,164$), kot učitelji, ki imajo končan univerzitetni študijski program razrednega pouka (Pedagoška fakulteta) ($M=3,96$, $SE=0,086$) in magistrski študijski program druge stopnje (smer: Poučevanje na razredni stopnji) ($M=3,32$, $SE=0,293$). Razlika je statistično pomembna $p=0,008$.

Trditev	Izobrazba	N	M	SD	SE	F	p
Kakovostno glasbeno poučevanje vpliva na razvoj učenčevih glasbenih sposobnosti, spretnosti in znanj.	višješolski študijski program (Pedagoška akademija)	35	4,37	,973	,164	5,333	,008**
	univerzitetni študijski program razrednega pouka (Pedagoška fakulteta)	163	3,96	1,102	,086		
	magistrski študijski program druge stopnje (smer: Poučevanje na razredni stopnji)	25	3,32	1,464	,293		
	Skupaj	223	3,95	1,156	,077		

Tabela 3 | Razlike med razrednimi učitelji v glasbeni ozaveščenosti o kakovostnem poučevanju glasbene umetnosti glede na izobrazbo

Med razrednimi učitelji torej obstajajo statistično pomembne razlike v glasbeni ozaveščenosti o kakovostnem poučevanju glasbene umetnosti glede na izobrazbo. Glasbena ozaveščenost je pri razrednih učiteljih z univerzitetno izobrazbo višja kot pri razrednih učiteljih z drugačno izobrazbo.

Hipotezo H2, v kateri predpostavljamo, da med razrednimi učitelji obstajajo statistično pomembne razlike v njihovi ozaveščenosti glede kakovostnega poučevanja glasbene umetnosti glede na izobrazbo, lahko *potrdimo*.

Ozaveščenost razrednih učiteljev o kakovostnem poučevanju glasbene umetnosti glede na delovno dobo

Rezultati ANOVE so pokazali statistično pomembne razlike v glasbeni ozaveščenosti razrednih učiteljev o kakovostnem poučevanju glasbene umetnosti glede na štiri kategorije delovne dobe: manj kot 10 let, 10 do 20 let, 21 do 30 let in 30 let in več.

Trditev	Delovna doba	N	M	SD	SE	F	p
Kakovostno glasbeno poučevanje vpliva na razvoj učenčevih glasbenih sposobnosti, spretnosti in znanj.	manj kot 10 let	73	4,05	1,153	,135	7,556	,000**
	10 do 20 let	88	3,61	1,317	,140		
	21 do 30 let	35	4,31	,867	,147		
	30 let in več	31	4,39	,495	,089		
	Skupaj	227	3,97	1,154	,077		

Tabela 4 | Razlike med razrednimi učitelji v glasbeni ozaveščenosti o kakovostnem poučevanju glasbene umetnosti glede na delovno dobo

V povprečju se učitelji z najvišjo delovno dobo (30 let in več) bolj strinjajo s trditvijo, da kakovostno glasbeno poučevanje

vpliva na razvoj učenčevih glasbenih sposobnosti, spretnosti in znanj ($M=4,39$, $SE=0,089$), kot učitelji, ki imajo 21 do 30 let ($M=4,31$, $SE=0,147$), 10 do 20 let ($M=3,61$, $SE=0,140$) in manj kot 10 let ($M=4,05$, $SE=0,135$) delovne dobe. Razlika je statistično pomembna $p=0,000$.

Ugotavljamo, da obstajajo statistično pomembne razlike v glasbeni ozaveščenosti razrednih učiteljev o kakovostnem poučevanju glasbene umetnosti glede na delovno dobo. Glasbena ozaveščenost je pri razrednih učiteljih z delovno dobo 10–20 let najnižja, pri razrednih učiteljih z najvišjo delovno dobo 30 let in več pa najvišja.

Hipotezo H3, v kateri predpostavljamo, da med razrednimi učitelji obstajajo statistično pomembne razlike v njihovi ozaveščenosti o kakovostnem poučevanju glasbene umetnosti glede na delovno dobo, lahko *potrdimo*.

Ozaveščenost razrednih učiteljev o kakovostnem poučevanju glasbene umetnosti glede na glasbeno izobrazbo

Rezultati metode t-test so pokazali statistično pomembne razlike v glasbeni ozaveščenosti razrednih učiteljev glede nato ali so obiskovali glasbeno šolo ali ne.

Trditev	Glasbena izobrazba	N	M	SD	SE	F	t	p
Kakovostno glasbeno poučevanje vpliva na razvoj učenčevih glasbenih sposobnosti, spretnosti in znanj.	glasbene šole nisem obiskoval	166	3,76	1,246	,097	18,501	-5,506	,000**
	glasbeno šolo sem obiskoval	63	4,48	,692	,087			

Tabela 5 | Razlike med razrednimi učitelji v glasbeni ozaveščenosti o kakovostnem poučevanju glasbene umetnosti glede na glasbeno izobrazbo

V povprečju se učitelji, ki so obiskovali glasbeno šolo bolj strinjajo s trditvijo, da kakovostno glasbeno poučevanje vpliva na razvoj učenčevih glasbenih sposobnosti, spretnosti in znanj ($M=4,48$, $SE=,087$), kot učitelji, ki glasbene šole niso obiskovali ($M=3,76$, $SE=,097$). Razlika je statistično pomembna $t=-5,506$, $p=0,000$.

Med razrednimi učitelji torej obstajajo statistično pomembne razlike v glasbeni ozaveščenosti o kakovostnem poučevanju glasbene umetnosti glede na glasbeno izobrazbo. Glasbena ozaveščenost pri razrednih učiteljih z doseženo glasbeno izobrazbo je v povprečju višja kot pri razrednih učiteljih brez glasbene izobrazbe.

Hipotezo H4, v kateri predpostavljamo, da med razrednimi učitelji obstajajo statistično pomembne razlike v njihovi ozaveščenosti o kakovostnem poučevanju glasbene umetnosti glede na glasbeno izobrazbo, lahko *potrdimo*.

Na podlagi predstavljenih rezultatov lahko na raziskovalno vprašanje odgovorimo, da med razrednimi učitelji obstajajo statistično pomembne razlike v ozaveščenosti o kakovostnem poučevanju glasbene umetnosti glede na njihovo starost, izobrazbo, delovno dobo in glasbeno izobrazbo.

Sklepne misli

Poleg kakovostnega dela razrednega učitelja poudarjamo pomen aktivnega vključevanja učencev v vzgojno-izobraževalni proces. Razredni učitelj je namreč tisti, ki mora poskrbeti, da se bo učenec intenzivno vključil v proces ustvarjalnega glasbenega učenja. Zaradi navedenega je z vidika kakovosti bistvenega pomena, da je glasbena ozaveščenost razrednih učiteljev, ki poučujejo predmet glasbena umetnost, na visoki ravni. Kakovost pouka glasbene umetnosti pa je kar najbolj odvisna od učiteljeve strokovne in didaktične usposobljenosti, od stopnje razvosti glasbenih sposobnosti, glasbenovrednostnega sistema in od učiteljeve motivacije za poučevanje glasbene umetnosti.

Glasbeno-pedagoška praksa in nekatere analize o njej opozarjajo, da predmet glasbena umetnost na razredni stopnji osnovne šole pri uresničevanju splošnih in operativnih ciljev zaostaja za drugimi predmetnimi področji. Vzroke za navedeno lahko iščemo predvsem v razrednem učitelju in stopnji njegove glasbene ozaveščenosti, ki je pomembno povezana s kakovostjo načrtovanja glasbenih vsebin, dejavnosti ter ustreznih metod in pristopov poučevanja glasbene umetnosti.

Ugotavljamo, da je razredne učitelje pomembno ozaveščati o pomenu kakovostnega glasbenega pouka. Ob ugotovljenem povzemamo, da lahko razredni učitelji s pozitivno naravnanoostjo in z dovezetnostjo do glasbene umetnosti pri otroku vzbudijo interes za glasbo, pozitivna čustva ob njej in priljubljenost predmeta glasbena umetnost, kar se odraža na pozitivnih stališčih in odnosu do glasbene umetnosti ter njenem vrednotenju pri učencih.

S kvantitativno raziskavo med razrednimi učitelji naključno izbranih devetletnih osnovnih šol v Sloveniji smo preverjali njihovo ozaveščenost o kakovostnem poučevanju glasbene umetnosti za celostni razvoj otrok. Izsledki izvedene raziskave kažejo, da obstajajo statistično pomembne razlike med razrednimi učitelji v ozaveščenosti do kakovostnega poučevanja glas-

bene umetnosti glede na njihovo starost, izobrazbo, delovno dobo in glasbeno izobrazbo. Razredni učitelji iz najstarejše starostne kategorije (50 let in več) kažejo višjo stopnjo ozaveščenosti o kakovostnem poučevanju glasbene umetnosti kot razredni učitelji iz mlajših starostnih kategorij. Do trditve »Kakovostno glasbeno poučevanje vpliva na razvoj učenčevih glasbenih sposobnosti, spretnosti in znanj« so bili razredni učitelji bolj kritični, kar potrjuje dejstvo, da s starostjo ozaveščenost narašča. Glede razlik v izobrazbi razrednih učiteljev smo ugotovili, da je ozaveščenost o pomenu kakovostnega poučevanja glasbene umetnosti pri razrednih učiteljih z univerzitetno izobrazbo višja kot pri razrednih učiteljih z drugačno izobrazbo. Prav tako razredni učitelji z daljšo delovno dobo (30 let in več), kažejo višjo stopnjo ozaveščenosti o kakovostnem poučevanju glasbene umetnosti kot razredni učitelji s krajšo delovno dobo. Rezultati so pokazali, da so razredni učitelji z glasbeno izobrazbo bolj ozaveščeni o pomenu kakovostnega poučevanja glasbene umetnosti kot razredni učitelji, ki glasbene izobrazbe nimajo. Pričujoča raziskava torej kaže, da starost, izobrazba, delovna doba in glasbena izobrazba vplivajo na ozaveščenost učiteljev o pomenu kakovostnega poučevanja glasbene umetnosti.

Na podlagi izsledkov izvedene raziskave lahko sklenemo, da ima visoka stopnja ozaveščenosti razrednih učiteljev o kakovostnem poučevanju glasbene umetnosti pomembno vlogo pri otrokovem celostnem razvoju. To velja nadalje raziskovati, kakovosti glasbenega pouka pa nameniti ustrezno pozornost z vključevanjem raznolikih specifičnih glasbenih metod in oblik dela, sodobnih pristopov ter kulturno-umetniških projektov ob zagotavljanju systemske podpore in ustreznega financiranja. Poleg navedenega pa je z vidika kakovosti načrtovanja in poučevanja glasbene umetnosti pomemben dinamičen odnos v obliki timskega sodelovanja razrednega učitelja z učitelji iz drugih oddelkov in povezovanje s predmetnim učiteljem za glasbo. Navedeno se tako odraža v učiteljevem pozitivnem vrednotenju kakovostne glasbene umetnosti, pozitivnih stališčih in odnosu do nje. S tega vidika je treba razrednim učiteljem zagotoviti stalno strokovno izpopolnjevanje v smislu vseživljenjskega učenja in izobraževanje za timsko, ustvarjalno, samoiniciativno, iznajdljivo ter vedoželjno delo v umetnosti za izvajanje skupnih dejavnosti na glasbenem področju, in sicer z vključevanjem kakovostnih partnerstev med osnovno šolo in kulturno-umetniškimi ustanovami.

Literatura

1. Bamford, A. (2006). *The Wow Factor: Global Research compedium on the impact of the arts in education*. Berlin: Waxmann Verlag.
2. Brophy, J. (1999). Toward a model of the value aspects of motivation in education: Developing appreciation for particular learning domains and activities. *Educational psychologist*, 34(2), 75–85.
3. Cergol, S. (2003). Kakovost v šoli – učna klima. *Educa*, 9(4), 17–30.
4. Costa-Giomi, E. (2004). Effects of three years of piano instruction on children's academic achievement, school performance and self-esteem. *Psychology of Music*, 32(2/139), 139–152.
5. Hallam, S. (2001). *The power of music: A study commissioned by The Performing Right Society*. London: PMRS.
6. *Kulturno-umetnostna vzgoja v šolah po Evropi* (2010). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, EACEA P9 Eurydice.
7. Lango, J. (2011). *Poučevanje glasbene vzgoje z uporabo informacijsko komunikacijske tehnologije* (Doktorska disertacija). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
8. Levitin, D. J. in Tirovalas, A. K. (2009). Current Advances in the Cognitive Neuroscience of Music. *The Year in Cognitive Neuroscience*, 1156, 211–231.
9. Medveš, Z. (2000). Kakovost v šoli. *Sodobna pedagogika*, 51(4), 8–28.
10. Medveš, Z. (14. 4. 2001). Kakovost izobraževanja je odvisna predvsem od šole in učitelja. *Delo*, 11.
11. Možina, T. (2010). *Kakovost kot (z)možnost*. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
12. Nacionalni program za kulturo 2008-2011 (2008). Ljubljana: Ministrstvo za kulturo. Pridobljeno s <https://www.uradni-list.si/1/content?id=85932>.
13. Novak, H. (1997). Zakaj odklonilni odnos učencev do glasbene vzgoje? *Glasba v šoli: revija za glasbeni pouk v osnovnih in srednjih šolah, za glasbene šole in zborovstvo*, 3(8/9), 4–7.
14. Oblak, B. (1995). Izvor in pojmovanje strukture učnega načrta za splošni glasbeni pouk. *Glasbeno-pedagoški zbornik Akademije za glasbo Univerze v Ljubljani*, 1, 17–27.
15. Rotar Pance, B. (1999). Motiviran učitelj glasbe – motivirani učenci. V *Vpliv kurikularne prenove na glasbeni pouk in na odnos do glasbe: zbornik Glasbeni forum 1998* (str. 43-46). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
16. Rotar Pance, B. (2006). *Motivacija - ključ h glasbi*. Nova Gorica: Educa, Melior.
17. Sicherl Kafol, B. (2001). *Celostna glasbena vzgoja*. Ljubljana: Debora.
18. Sicherl Kafol, B. (2015). *Izbrana poglavja iz glasbene didaktike*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
19. Slosar, M. (1995a). *Dejavniki uspešnosti razrednih učiteljev pri glasbeni vzgoji na razredni stopnji osnovne šole* (Doktorska disertacija). Ljubljana: Akademija za glasbo.
20. Slosar, M. (1995b). Glasbeno strokovna pripravljenost razrednih učiteljev. *Glasba v šoli: revija za glasbeni pouk v osnovnih in srednjih šolah, za glasbene šole in zborovstvo* 1(1), 14–18.
21. Slosar, M. (1997). Dejavniki uspešnosti razrednih učiteljev pri glasbeni vzgoji na razredni stopnji osnovne šole. V K. Destovnik in I. Matovič (ur.), *Izobraževanje učiteljev ob vstopu v tretje tisočletje: stanje, spremembe, rešitve* (str. 233–241). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
22. Škerjanc, D. (1995). *Stališča učiteljev do učnega načrta za glasbeno vzgojo in njegovih vzgojno-izobraževalnih področij na stopnji razrednega pouka osnovne šole* (Magistrska naloga). Ljubljana: Akademija za glasbo.
23. Vidmar, T. (2004). Glasba kot eden najpomembnejših dejavnikov pri razvoju otroka v predšolski dobi. *Glasba v šoli: revija za glasbeni pouk v osnovnih in srednjih šolah, za glasbene šole in zborovstvo*, 9(2/3), 56–61.